

Webrecensie BMGN 125:1 (2010)

Messing, M.W.J., *Toen had je de politionele acties, maar zonder 5-2 RI. 5-2 RI 1947-1950, Nijmegen, Celebes, Java, Sumatra, Borneo. Een beknopte geschiedenis van het bataljon 5-2 RI tegen de achtergrond van het Nederlands-Indonesische conflict aan de hand van de belevenissen van soldaat eerste klas Nico Messing* (Franeker: Van Wijnen, 2008, 273 blz., €19,50, ISBN 978 90 5194 343 6).

Over de Nederlandse militaire inzet in voormalig Nederlands-Indië in de jaren 1945-1950 zijn honderden boeken geschreven. De dekolonisatie van de Indonesische archipel is grondig beschreven. Dit is niet alleen de verdienste van professionele scribenten als historici en journalisten. Ook de Indiëveteranen zelf hebben *en masse* hun persoonlijke ervaringen of de geschiedenis van hun militaire eenheid in allerlei vormen en formaten te boek gesteld. De stroom herinneringsliteratuur is zestig jaar na afloop van het conflict nog altijd niet opgedroogd. Het ziet er ook niet naar uit dat dit op korte termijn zal gebeuren, mede omdat nu ook sommige kinderen van Indiëveteranen het schrijversstokje overnemen. Door de inzage van egodocumenten of het aanhoren van verhalen voelen sommigen van hen zich geroepen de militaire ervaringen van hun vader te boek te (helpen) stellen. M.W.J. Messing, de auteur van *Toen had je de Politionele Acties* is een van die kinderen.

In veel herinneringsliteratuur beperkt de auteur zich niet tot de eigen ervaringen of die van de betreffende militaire eenheid. Ook Messing plaatst de belevenissen van zijn vader Nico Messing en diens collega's van het infanteriebataljon 5-2 RI (Regiment Infanterie) in een bredere historische context. In het eerste hoofdstuk beschrijft Messing in vogelvlucht de geschiedenis van de Indonesische archipel vanaf de komst van de VOC rond 1600 tot de Renville-overeenkomst die op 17 januari 1948, vlak nadat zijn vader voet op Indische bodem zette, werd gesloten. De ontwikkelingen vanaf de Japanse capitulatie krijgen in dit hoofdstuk uiteraard verreweg de meeste aandacht. Messing is geen historicus. Toch weet hij de lange periode van vestiging, uitbreiding en verval van het Nederlandse gezag prima te schetsen. Wel is het jammer dat Messing bij de beschrijving van het dekolonisatieconflict geen oog heeft voor de verschillen tussen de positie van Nederland en die van de (Nederlands-)Indische gemeenschap. Een tweede

minpuntje is dat Messing de indruk wekt dat er in de eerste twee jaar van de Indonesische revolutie nauwelijks is gevochten. Dit klassieke beeld, dat de dekolonisatiestrijd in militaire zin pas met de Eerste Politionele Actie echt ontbrandde, is achterhaald. Tijdens diverse felle gevechten om de bruggenhoofden in de jaren 1945-1946 kregen immers zowel de Britse en Nederlandse troepen als de Indonesische strijdgroepen pijnlijke verliezen te incasseren.

Na de historische inleiding volgt het hoofddeel van zijn boek, namelijk de ervaringen van vader Nico als dienstplichtig militair. Hiervoor heeft Messing gelukkig niet alleen uit het geheugen en de egodocumenten van zijn vader geput, maar ook uit relevante literatuur en archiefstukken. Het resultaat is een evenwichtig en bij vlagen zelfs boeiend verhaal over de militaire opleiding in Nijmegen en de inzet van Nico's compagnie op Celebes, Java en Sumatra. Het aardige van dit boek is dat nu eens niet de gewapende strijd centraal staat. De compagnie van Nico Messing maakte deel uit van 5-2 RI en kwam van december 1947 tot juni 1949 in het zeer rustige Celebes terecht. Hier was van de dekolonisatiestrijd vrijwel niets te merken. Ook de periode voor het vertrek naar Nederland, van augustus 1949 tot maart 1950, waren als gevolg van de wapenstilstand ongemeen rustig. De compagnie van Nico Messing was toen op Zuid-Sumatra gelegerd. Alleen de korte tussenliggende periode op Midden-Java was gevaarlijk met patrouilles, vuurcontacten en een gedenkwaardige actie waarbij één van Nico Messings kameraden zwaar gewond raakte. Omdat de compagnie van Nico Messing als gevechtseenheid weinig op de proef werd gesteld, ligt het accent in dit deel van het boek op het beschrijven van het dagelijks militaire leven, de ontspanningsmogelijkheden en het landschap. *Toen had je de Politionele Acties* doet daarmee beseffen dat er ook duizenden Indiëveteranen zijn die niet of nauwelijks bij de strijd betrokken zijn geweest. Het algemene verloop van die strijd en de belangrijkste politieke verwickelingen verweeft de auteur op handige wijze in beknopte intermezzo's in zijn hoofdverhaal, zodat de lezer het contact met de 'grotere geschiedenis' niet verliest.

Het laatste deel van het boek is eveneens de moeite van het lezen waard. Hierin beschrijft Messing onder meer de wijze waarop zijn vader en zijn voormalige kameraden vanaf de jaren zeventig (steeds meer) contact onderhielden. Ook nu weer plaatst hij dit persoonlijke verhaal in een bredere context, namelijk die van de nasleep van de dekolonisatie in Nederland, van de emancipatie van veteranen sinds de jaren tachtig en van het recente veteranenbeleid. De nieuwsgierigheid naar de (militaire) ervaringen van zijn

vader en de gedeeltelijke bevrediging daarvan brengt de auteur treffend tot uitdrukking in het verslag van de reis naar Indonesië die ze in 2007 gezamenlijk maakten. Met deze reis was in velerlei opzichten de cirkel rond. De vijftig pagina's foto's geven de lezer in een laatste hoofdstuk nog beelden bij het verhaal. Messing heeft geen opvallend schrijftalent. Desondanks is *Toen had je de Politionele Acties* een welkome aanvulling op de al zo omvangrijke herinneringsliteratuur over de dekolonisatiestrijd.

M. Elands, Veteraneninstituut